

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Prenumerationspris:

2 Rdr Bko.

Lördagen

den 26 Juli.

Tidning för Skön Konst och Litteratur.

Bref om konstexpositionen i Köpenhamn till en vän i London.

(Forts. fr. N:o 29.)

V.

Du har sett af tidningarna att vår konstexposition i år fått en ny och dyrbar tillökning uti de *norska* och *svenska* taflor, hvilka äro hitsända. Det är icke Danmarks utan hela Nordens exposition och medan J uti glaspalatset låten hela världens industri passera revy för eder, kunna vi på Charlottenborg mönstra de tre nordiska rikenas konst. Du ler måhända åt jemnförelsen; men kom ihåg, att den som aldrig lärt sig krypa kan aldrig lära att gå. I fjor lät svenska konstakademien utgå en uppfordran till Christiania och Köpenhamn att sända arbeten till expositionen i Stockholm. Denna uppfordran mottogs med glädje på båda ställena. I år har vår konstakademi upptagit samma tanke, och nästa år skall väl Christiania göra det. Vi våga hoppas, att hvad som är så väl begynt också skall blifva fortsatt, och att äfven för framtiden enhvar af nordens tre hufvudstäder skiftevis hvar tredje år skola samla konstverk, från brödrarikena till sin exposition. Det är klart, att det ej blott skall blifva af vigt för konstnärerna att få en större publik och en större marknad för sina arbeten, utan de skola äfven kunna gagna hvarandra mycket genom den verkan de utöfva på hvarandra och dessutom lära mycket af hvarandra; och då publiken får sin synkrets utvidgad, skall den äfven förvärfva sig en friare blick och sannare omdömesförmåga.

Men ännu är saken helt ny, och de norska och svenska målarna äro så skiljaktiga från våra egna, att vi behöfva tid att förstå dem rätt; eljest kunde måhända mången fälla en lika orättvis dom om dem, som Engelmännerna fälde om våra konstnärer. Norrmännen känna vi något från den vackra exposition de föranstaltade härnere år 1849; men af Sven-

skarne hafva vi ingenting sett, med undantag af ett eller annat enskildt stycke, som tillfälligtvis förrrat sig hit. Jag yttrade genast i början, att en exposition icke så mycket borde bedömas efter andra länders expositioner, som icke mer efter tidigare expositioner på samma ställe. Jag kunde visserligen vädja till detta mitt yttrande och säga, att jag icke vill åtaga mig något bedömande af de norska och svenska taflorna; men jag vet att du skulle sakna det och får väl således skrifva till dig några ord om dem också. Det blifver, liksom jag skref om de danska, icke någon kritik, utan blott några iakttagelser om det som isynnerhet väckt min glädje.

Bland de *norska* taflorna på vår exposition äro 2 landskap af äldre mästare, som du redan känner. Den ena är "ett elfparti från "Valders" af professor Dahl, måladt 1845. Det är högt uppe i bergen; mellan mörka, granbeväxta branter öppnas utsigten till ett högre fjäll, der snön ännu ligger kvar; i förgrunden frambrusar en skummande elf; en örn, som fångat en lax, är den enda lefvande varelse i den kalla, sorgliga bergstrakten.

Den andra taflan är "Skogselfven" af den affidna Fearnley. Detta är vänligare; här äro inga höga fjäll. Elfen slingrar sig igenom sin stenbädd, hvars röda och brant afskurna väggar bära fur, gran och björk om hvarandra i pittoresk omvexling. Stenarna och träden gifva elfven gemensamt dess egenomliga brungröna färg. Den har visserligen blifvit något för grön; men forskaffar mig färgen ingen odelad glädje, har jag så mycket mera glädje af sjelfva teckningen. Jag beundrar elfvens ilande fart, icke blott i det kokande skummet i förgrunden, utan tillochmed högre upp, der inga hinder möta strömmen, och vattenspegeln är skenbart lugn, har konstnären genom enskilda fina drag låtit oss ana hastigheten af dess lopp.

Förnämsta mästaren i den nya norska skolan af landskapsmålare är *Gude*. Han slutar sig hvarken till Dahl eller Fearnley, utan har slagit in på en aldeles ny väg. Som helt ung man kom han till Düsseldorf och lärde sig der målarkonsten. Snart tillagnade han sig skolans teknik och förstod att använda den på sitt fäderneslands natur. Han skildrade denna icke blott som Dahl i dess mörka allvar, utan ock i den glada och förtrollande färgprakt, hvaraf Norges fjordar och fjällar, till trots af hvilket annat land på jorden som helst, kunna berömma sig, så snart solen blott visar sitt milda anlete. Det var en glans i hans luft, ett behag i hans färger, som man ej sett förut. Och han förstod äfven att lyssna till naturens olika stämningar och låta åskådaren känna dess poesi. Tyvärr nödgade honom omständigheterna att arbeta fortare, än hans konstnärsgeni kunde önska. Men han har så ofta visat, att han förstår att fördjupa sig i naturen, och han känner naturstudiets betydelse så väl, att vi våga hoppas, att det skall spela en allt större och större rol hos honom.

Af denna konstnär se vi i år en tafla från "*Balestrand i Sogn*." Vi befinna oss vid den största af Norges fjordar. På andra sidan om det breda vattnet resa sig fjäll af 2 till 3000 fots höjd, och i bakgrunden ögna vi de väldiga "Bræerna" *) norr om fjorden; i förgrunden ligger det täcka Balestrand. Här, der fjällen bilda ett skyddande ryggvärn och gifva lugn mot vestanvinden, framkallar morgonsolen den yppigaste växtrikedom. Gräset doftar, fullt af brokiga blomster; gamla ekar — ty tjocka äro de, ehuru de icke uppnå någon betydlig höjd — växa nästan ända ned till det salta vattnet, och längre bort skakar den prydliga björken sina långa, vackra lockar. Ett stycke uppe på fjället finna vi en slätt med en stor björklund på; det är der man förlägger den af Frithiofs saga så namnkunniga "Baldershaugen." Taflan är utförd på beställning af Konung Oscar; Hans Maj:t önskade få ej endast naturens utan äfven sagans skönhet framställd och begärde att få Frithiofs skepp Ellida till staffage: en önskan, som, efter hvad man berättat mig och som jag väl kan förstå, icke varit särdeles kärkommen för konstnären. Han har visserligen behandlat det gammaldags skeppet så naturligt som möjligt; men enhvar ser dock genast att det är hemma i fantasiens land och ej i Sognefjord. Det passar der lika så litet som t. ex. ett dylikt sätt att gå till väga passar på vår theater. Der har man nemligen under de senaste 2 åren infört en naturtrogen efterhärming af stormens hvinande, hvilken man använder i historiska tragedier, såsom i Marsk Stig och Kong Lear, men detta ensamtstående försök att frambringa en illusion, som man tillochmed i så mycket försummar, har ingen annan verkan, än att det rycker oss ur sagans trollkrets och visar oss huru långt den är ifrån det verkliga lifvet. Det är ett stort svalg imellan sagans romantik och naturens verklighet, som man icke utan omständighet kan öfverhoppa. Jag hade således äfven i *Gude's* tafla hellst undvarit Ellida-skeppet; jag skulle hafva blifvit tillräckligt erinrad om Frithiofs

*) Stora isfält, motsvarande Alpernas gletscher.

olyckliga kärlek genom den oroliga stämning, hvare konstnären uppfattat sitt landskap. Det regnar och blåser, men solen kastar dock ett vänligt skimmer in uti förgrunden. Konstnären har knappt varit fullkomligt herre öfver denna naturens oro; men man ser, hvad han velat; och ehuru jag icke räknar denna tafla bland *Gude's* bästa, har jag dock varit högst intagen af kompositionens skönhet, det krusade vattnet och det blomsterrika gräset, men synnerligast af förtoningarne och de enkelt men mästerligt modellerade bergen i bakgrunden.

Småplock på Vers.

af —ed—.

Örninnan.

Uppå branta klippan satt Örninnan
Matande med kärlek sina ungar,
Och de räckte sina späda näbbar
Mot den ömma modren opp.

Starka vexte ungarna, ur boet
Flögo de mot skyn med ljuflig längtan,
Hörde ej den arma modrens böner,
Hörde icke hennes suck:

"Trötten ej ännu de späda vingar,
Viljans styrka tarfvar dock förmågans,
Stannen qvar i boet, vid mitt hjerta:
Mödan blir tids nog er lott" . .

"Gråt ej moder, ut vi måste sväfva,
Ut!" — så ropar den förtjusta skaran,
Tumlar jublande i luftens vågor;
Snart långt bort försvinna de.

Der de synas åter, men en skara
Jägare laggt an uppå de unga . . .
Pang! — de falla! — men örninnans hjerta
Brast; från klippan föll hon död!

Menskohjerta! ömt liksom örninnan
Matar du som barn de späda tankar,
Tills de taga flykt och sist försvinna
I okända himlars höjd! —

Der, vingskjutna af den makt som straffar
De förmätne, — till din fot de falla! —
Och då brister du, o hjerta — mördadt
Af din egen lågas barn!

Konstnotiser.

Bildhuggarekonst.

— *Minnesstenar*. Från staden Slesvig har utgått en inbjudning till samlande af bidrag för uppresandet af enkla *Minnesstenar* öfver de under de senaste senaste åren fallna danska krigarne.

På Aabenraa kyrkogård skulle i går den 25:te dennes tvenne monumenter invigas, dem danskt sinnade medborgare derstädes låtit förfärdiga för den i

slaget vid Bau 1848 sårade och sedan i Aabenraa affidna och begrafna kapt. *Hegermann-Lindencrone* och de öfriga på denna kyrkogård jordade danska soldater.

— **Bildhuggaren Borch**, norrman och elev af *Bissen*, har uti sin atelier i Christiania exponerat en del plastiska arbeten. Bland dessa äro isynnerhet nio hautreliefs, bestämde för Oscarshall, och framställande scener ur Frithiofs lif, af stort interesse. Christiania-posten yttrar sig häröfver på följande sätt:

Konstnären har framställt den gamla poesirika berättelsen i nio bilder, af hvilka serien begynner med Frithiofs och Ingeborgs uppfostran hos Hilding och slutar med Rings död. Kärleksförhållandet i-mellan Frithiof och Ingeborg spelar naturligtvis den förnämsta rolen; men likasom konstnären i detta kärleksförhållande förstätt inlägga det lugn och den värdighet, som äro så egendomliga för de nordiska sagornas behandling af dylika ämnen, så har ock Frithiofs djerfva hjeltefärd funnit sin plats i framställningen, t. ex. striden med den gamle berserken Atle.

De momenter konstnären valt för sin behandling, böra utan tvifvel anses särdeles lyckliga, liksom han i allmänhet löst sin uppgift på ett sätt, som i hög grad vittnar om sjelfständighet i uppfattningen, fantasi och allvarligt studium. De af *Borch* framställda figurerna äro värdiga typer för de gamla sagohjeltarne, sådana som vi äro vana att tänka oss dem. Särdeles uppmärksamhet förtjena draperierna och kostymerna; genom att vid dessa sorgfälligt begagna sig af sagornas vinkar och anvisningar, har h:r B. gjort en lycklig början att besegra en af de stora svårigheterna för en original nordisk plastisk. De bilder, hvilka i synnerhet måste tilltala enhver äro Frithiofs afsked af Ingeborg utanför ingången till Baldershage, julbesöket hos kung Ring och Rings död. Utom dessa hautreliefs har h:r B. äfven exponerat en utmärkt byst af Ole Bull, som han nu utför i marmor, en qvinnobyst och några skizzer, hvilka förtjena stor uppmärksamhet, t. ex. Snorre Sturlesson, Olof den helige, Haakon Haakonsen och Magnus Lagabeter (den konstnären tänkt sig anbragta i uppgången och försalarne af det kungl. slottet), de 4 Apostlarne (beställda för Hiterdals kyrka), ett par basreliefs, framställande scener ur Norges historia, en Valkyria, med flera.

Målarekonsten.

— **Franska museum.** För närvarande arbetar man uti Louvren, i de forna spanska musci-salarne, belägna i pelarflygeln, med att dekorera samt med nya golf och panelingar förse dessa salar, hvilka skola tjena till utvidgning af franska museum. Man säger att mera än tio tusen taflor ännu ligga på palatsets vindar, i brist af rum för deras ordentliga placering.

— **Stor tafla af Lewin.** I Berlinska konstakademiens målare-atelier utställes för några dagar sedan en stor tafla af *Lewin*, elev till *Wach* och född i Berlin, föreställande "Ester anklagande Haman inför

Ahasverus." Taflan berömmes mycket, och skulle redan Söndagen den 20:de dennes afsändas till den stora expositionen i Brüssel.

— **Daguerre**, uppfinnaren af Daguerreotypien, afled den 10:de dennes i Petit-Brie sur Marne (Seine Depart.) i en ålder af 62 år.

— **J. Palme** från München är sysselsatt med fulländandet af sina vackra frescomålningar i "Wallfahrtskirche-Vierzehn Heiligen" nära Lichtenfels vid bayerska gränsen. De skola vara utförda med utmärkt snillrikhet och omsorg.

— **T. W. Th. Tansen**, en ung och skicklig artist i Düsseldorf, har graverat i koppar en stor plåt, af Hasenclevvers välbekanta tafla, föreställande "En tysk prestkandidats, *Jobs*, examen inför en samling teologer," eller en gammal löjlig jury af tyska professorer. Den är mycket humoristiskt hållen och öfverensstämmer med det poems ande, hvarifrån ämnet är taget, nemligen "Jobsiaden".

Byggnadskonst.

— **Zeitschrift für Bauwesen** är ett arbete som nu utkommer i Berlin, under medverkan af Kungl. tekniska byggnads-deputationen och arkitekt-föreningen derstädes, samt redigeras af *Carl Hoffman* kungl. byggnads-råd o. s. v. Af första årgången äro 4 häften utkomna. Utom vetenskapliga uppsatser i arkitektur, meddelar tidskriften notiser öfver arkitektoniska föreningars sammankomster, derunder hållna föredrag, en mängd biografiska underrättelser, nekrologer, statistiska upplysningar m. m. Hvarannan månad utkommer ett dubbel-häfte af 4 ark i stor quart, jemnte 8 à 10 plancher med förklarande teckningar, och dessutom några i texten intryckta trädsnitt; priset för hel årgång eller 6 dubbelhäften är fastställt till 8 $\frac{2}{3}$ Thaler. Arbetet skall, enligt "National-Zeitung" var ytterst elegant.

— **St Michaelskyrkan i Berlin.** Den 15:de dennes lades grundstenen till denna kyrka på Köpnickerfältet i närvaro af konungen, flera prinsar af kungl. huset och en ofantlig mängd andra åskådare.

Theater och Musik.

— **Nederländska Theatern.** Konungen af Holland har för någon tid sedan nedsatt en komitée bestående af h:rr *van Lennen*, *Burlage*, *Schimmel*, *de Bull* och *Holtrofe*, för att undersöka medlen att åter höja den *nederländska theatern*. Komitéen har nu afgifvit ett betänkande, hvori den uttalar såsom sin öfvertygelse, att i Holland existera alla elementer för en god dramatisk litteratur, och föreslår att koncentrera de skiljda krafterna, utnämna en direktion för teatrarne, hvilken icke anser dem för en finansspekulation, anställa fasta regissörer, göra ett urval af pjäser, hvilka så mycket som möjligt skola hafva nationens historia och seder till föremål, samt att understödja dramatiska författare och förbättra lokalerna. Komitéen föreslår derjemnte stadgar för en förening för den nationela dramatiken och anhåller

att konungen måtte öfvertaga protektoratet öfver denna förening.

— **Operan på Fredrik-Wilhelmstädska Theatern** i Berlin. Herr Deickmann har redan för denna opera engagerat följande sujetter: Mamsellerna *Rudersdorff*, *Jacobsohn* och *Picker*, herr *Czechowki* (tenor), *Düffke* (buffabas) och *Unterhorst* (bariton). En förstärkning och bättre besättning af orkestern egde rum redan innan Königsbergersällskapet började gifva sina gästroller derstädes.

— **Balettmästaren Taglioni** skall, som det förljudes, gifva föreställningar på Königstädter-Theatern i Berlin med italienska operor och franska skådespel. Han skall för detta ändamål redan för vintern hafva engagerat det italienska operasällskapet, som för närvarande vistas i London.

— **Komponisten Niels W. Gade** i Köpenhamn har, vid dervarande musikförenings "Generalforsamling" detta år den 11:te dennes, erhållit ampla loford för sitt outröttliga nit, hvarmed han dirigerar denna förenings sjelfständiga orkester. Berlingske Tidende som omnämner detta tillägger: *Gade* har, genom att lemna det ärofulla kall han hade i Leipzig *) och tillbjuda fäderneslandet sin verksamhetsförmåga, visat att han icke hyllar valspråket *ubi bene ibi patria*, utan att han önskar lefva och verka der han är född. Man bör så mycket mera erkänna detta, som *Gade* öfvergaf en verldsberömd orkester jemnte en årlig inkomst af 1200 R:bd. Svårigheten att i vårt lilla land försäkra en komponist om en oberoende existens, känner hvaroch en; det är således ett glädjande tecken, att Riksdagen på kultusministerns förslag tillerkänt honom ett årligt gratial af 400 R:bd. Vi anse detta som *en god början*, och hoppas, att man, då tillfälle dertill yppar sig, icke må glömma, att vi uti *Gade* ega en af nutidens bästa kompositörer och att *det är en hederssak för ett land att kunna garantera hvarje framstående talang en oberoende och hederlig ställning*.

— **Stor Fredsfest.** I "Marienlysts Slotshave" vid Helsingör anställes den 26:te och 27:de dennes en *fredsfest*, som börjar båda dagarne kl. 4 e. m. och varar till kl. 12 på natten. Stor vauxhall, fyrverkeri, dans, musik och åtskilliga andra förlustelser komma dervid att omvexla med hvarandra. Netto-behållningen tillfaller de i sista krigen sårade samt de fallnas närmaste anförvandter.

— **Ferdinand Vogel**, bekant orgel-virtuos, gaf den 16:de dennes konsert i Christiansunds kyrka i Norge.

— **Carl Borggaard**, Cand. phil. från Köpenhamn, har blifvit anställd som artistisk direktör för theatern i Christiania, tillsvidare på 3 år, mot ett årligt arvode af 1200 Spd. Vid aktieegarnes allmänna sammankomst den 11:te dennes beslöts, att direktörernas antal skall blifva 3, i stället för 5, som det förut varit.

*) Han var nemligen dirigent för de med rätta så berömda Gewandhaus-konserterna i Leipzig.

— **Ole Bull** är med ångfartyget Nordkap anländ till Christiania, sedan han uppehållit sig utomlands (i Danmark och Tyskland) omkring trefjerdedels år.

— **Albert Lindstrand**, född i Götheborg tog d. 14:de sistl. Juni organistexamen i kongl. Musikaliska Akademien i Stockholm, hvarvid han utmärkte sig genom synnerlig skicklighet i orgelspelning.

— **Musikaliska Akademiens sammankomst.** Vid den allmänna sammankomsten d. 29:de April valdes till utländska ledamöter herr *Hector Berlioz* och *Georg Onslow* i Paris; den 31:ste Maj professorn vid konservatorium i Brüssel hr: *Hubert Leonard*; den 28 Juni kallades enhälligt presidenten m. m. hr: frih. *Er. G. von Rosén* att för instundande år med præsidium fortfara.

— **Herr Torsslow** har anländt till Götheborg med sitt utmärkta skådespelaresällskap, för att härstädes gifva 16 representationer. Dessa börjades förliden gårdag med "*Spaniorer och Portugiser eller Slottet de Viana*" Skådespel i 3 Akter, med Prolog af *Gustave Lemoine*; fri öfversättning. Melodramerna af *J. N. Ahlström*. Som tidningen just nu skall läggas under pressen hinna vi ej i dag redogöra för det i allmänhet förträffliga utförandet.

Hvarjebanda.

— **Industriexpositionen** i London besöktes den 15:de dennes af 74,000 människor, det största antal som hittills på en dag infunnit sig i krystallpalatset.

Huru man fordom komponerade.

Gluck måste, om hans inbillningskraft skulle förflytta honom till Tauris, Sparta eller underjorden, sätta sig midt på en äng; der, i den friska luften och blottställd för solstrålarna, satt han vid sitt piano, med tvenne flaskor Champagne framför sig och skref sina båda "Iphigenier", Orphei klagan och Paris' djerfva kärlek.

Sarti behöfde deremot, för att kunna komponera, ett stort, dystert, blott af en enda lampa svagt upplyst rum; endast under den tysta natten fann han musikaliska tankar, och så uppstod *Madonta*, *rondot: mia speranza* och den skönaste aria man känner af honom: *la dolce campagna*.

Salieri måste, för att upplifva sin fantasi, gå ut, genomströfva stadens lifvigaste gator, och äta sötsaker, hvarvid han alltid höll sin skriftafä och ett blystift i handen, för att genast nedskrifva sina inspirationer och liksom fånga i luften de lyckliga idéer som kommo honom i hufvudet.

Paer skref sin "*Camilla*", "*Sargines*" och "*Achilles*" under det han skämtade med sina vänner, gnabbades med sin fru, gaf sina barn tillrättavisningar, eller trätte på tjenstefolket.

Cimarosa ville också hafva buller omkring sig, och arbetade hellst i muntert sällskap. Så skapades hans "*Horatier och Curiatier*" och det "hemliga äktenskapet", hvilka, oaktadt några obetydliga brister, äro utmärkta kompositioner. (Forts.)